نگاه

کشف ۴ میدان جدید نفت و گاز

● **فارس:** چهار میدان جدید نفتی و گازی با حجم معادل دومیلیارد بشکه نفت درجا کشف شد. هنوز تحقیقات درخصوص مشترک یا غیرمشترک‌بودن آنها ادامه دارد اما به نظر می‌رسد میادین غرب و جنوبی احتمالا مشترک است.

رانت میلیاردی در واردات برنج هندی

● **نسیم‌آنلاین:** بر اساس اطلاعات سازمان خواروبار جهانی (فائو) نرخ جهانی برنج هندی ۳۷۴دلار در هر تن اعلام شده است. اگر نرخ جهانی برنج را بر اساس دلار آزاد سه‌هزارتومانی محاسبه کنیم با احتساب تعرفه ۱۲درصدی واردات برنج و هزینه حمل‌ونقل نرخ تمام‌شده آن در ایران حدود هزارو۳۰۰تومان می‌شود. هم‌اکنون این نوع از برنج به قیمت چهارهزارتومان در کشور به‌صورت رسمی به فروش می‌رسد. بر این اساس سودی بالای ۲۰۰درصدی نصیب واردکنندگان برنج هندی می‌شود.

ریزش ۶۳۶ واحدی شاخص و بازگشت به کانال ۷۶هزار واحدی

● **فارس:** شاخص کل بورس در پایان معاملات دیروز با ادامه روند نزولی به کانال ۷۶هزار واحد بازگشت و ارزش روز بازار نیز به کمتر از ۳۷۵هزارمیلیاردتومان رسید. با وجود تداوم اجرای رویه حمایتی سازمان بورس و مصوبه اخیر سازمان بورس برای افزایش میزان اعتباردهی به حقوقی‌ها، تقاضای بازار هنوز تحریک نشده و همچنان عرضه‌ها از تقاضا پیشی گرفته‌اند. در پایان معاملات دیروز شاخص بورس با افت ۶۳۷واحدی به کانال ۷۶هزار واحد بازگشت و ارزش روز بازار نیز به مرز ۳۷۴هزارمیلیاردتومان رسیده است. حجم معاملات نیز با کاهش قابل‌توجهی به دادوستد ۴۱۸میلیون‌و۴۲۱هزار سهم رسید و ارزش معاملات امروز هم کمتر از ۱۸۴میلیاردتومان بود.

۸۰ درصد صادرات غیرنفتی در دست ۱۰ استان

● **فارس:** از سوی گمرک ایران استان‌های برتر کشور در صادرات غیرنفتی در ۱۱ ماه سال‌جاری اعلام شد. در ۱۱ماهه سال‌جاری شش‌میلیاردو۸۷۰میلیون‌دلار از کل ارزش صادرات کشورمان به تولیدات استان تهران، شش‌میلیاردو۳۴۹میلیون‌دلار به تولیدات استان بوشهر و سه‌میلیاردو۵۷۴میلیون‌دلار به تولیدات استان خوزستان اختصاص داشته است.

بازدارنده‌های انصراف از «یارانه»

حسین درودیان
کارشناس اقتصاد

مطابق آخرین اظهارات وزیر محترم اقتصاد میزان دریافت‌کنندگان کمک‌های نقدی ماهانه موسوم به یارانه نقدی از جمعیت رسمی کشور پیشی گرفته است! جای توضیح نیست که موضوع پرداخت همگانی (باز) یارانه نقدی با توجه به بار مالی و آثار نامطلوب توزیعی و تولیدی آن از مهم‌ترین معضلات فعلی نظام تصمیم‌گیری کشور است. همچنین لازم به استدلال نیست که ضعف دولت و بدنه بوروکراتیک آن در توان ارایه یک ارزیابی صحیح از موقعیت اقتصادی آحاد مردم در محور و مرکز علل این مشکل قرار دارد. در چنین شرایطی دولت- که گویا تا حدی از تحقق هدف دستیابی به یک نظام جامع اطلاعاتی از وضعیت اقتصادی خانوارها دست‌کم در کوتاه‌مدت ناامید است- ساده‌ترین راه را برگزیده و با اتکا به توصیه‌های اخلاقی مردم را دعوت به انصراف از دریافت پرداختی ماهانه می‌کند. این دعوت که تبدیل به یکی از معدود مشابهت‌های دولتمردان فعلی و پیشین شده است از سوی مقامات مختلف به تناوب تکرار می‌شود. با وجود این، شواهد و قراین نشان می‌دهد چنین پیشنهادی قاطعانه از سوی مردم با پاسخ مثبت چشمگیری روبه‌رو نشده است. اما چرا مردم، حتی در صورت دارابودن دغدغه‌های دینی و ملی، این پیشنهاد را به مرحله اجرا نمی‌رسانند؟ به‌نظر می‌رسد عوامل بازدارنده مردم در پذیرش درخواست دولت را بتوان در موارد ذیل دسته‌بندی کرد:

۱- ضعف مشهود موجود در پیشنهاد دولت، قراردادن گزینه‌ای غیرقابل بازگشت پیش‌روی مردم است. بیان دولت در دعوت خود، که البته حقیقتا منظور وی را نیز منعکس می‌کند، این است که دریافت‌کننده یارانه باید برای همیشه و طی تصمیمی بی‌بازگشت از دریافت این مبلغ انصراف دهد. این وضعیت مردم را در یک موقعیت ریسک قرار می‌دهد زیرا این تصمیم اگرچه هم‌اکنون ممکن است موجه باشد اما این احتمال وجود دارد که در آینده چنین نباشد. به عبارت دیگر فرد ممکن است احساس کند هرچند هم‌اینک نیازی جدی به مبلغ پرداختی ماهانه ندارد اما ممکن است وضعیت اقتصادی او در آینده به خوبی امروز نباشد. انتخاب گزینه عدم دریافت یارانه در حالی که امکان بازگشت و تجدیدنظر در آن وجود ندارد، از آنجا نامعقول‌تر به نظر خواهد رسید که فرد مطمئن است در صورت بروز حادثه یا پیامدی با تاثیرات ناگوار مالی (مثلا بیماری یا بیکاری) دولت از طریق نظام تامین اجتماعی و سازوکارهای حمایتی به کمک او نخواهد آمد. از این‌رو تصمیم عقلایی این است که همین میزان حمایت از دولت که ممکن است در «روز مبادا» به‌کار آید را پس نزند.

۲- ممکن است عده‌ای تصور کنند مبلغ پرداختی به‌عنوان یارانه نقدی اگرچه امروز رقم بزرگی نیست اما ممکن است با تغییر شرایط اقتصادی یا حتی تغییر سیاستگذاران و دولتمردان تغییر کند. بی‌ثباتی دایمی در سیاست‌ها و اظهارنظرهای بعضا ضدونقیض مقامات اقتصادی فعلی و سابق (در خصوص افزایش مبلغ پرداختی) این گمان را دور از ذهن نگه نمی‌دارد.

۳- به‌طورکلی در اقتصادهای رانتی- مشخصا اقتصادهای مبتنی بر فروش و صادرات منابع (مانند نفت) - در مردم یک حس مطالبه‌گری یا طلبکاری از دولت وجود دارد. با توجه به استخراج و فروش روزانه منابع طبیعی، عموم مردم تصور می‌کنند دولت از محل درآمدهای عمومی و متعلق به همگان درآمد قابل‌توجهی کسب می‌کند و حتی این باور قوی در اذهان اغلب مردم جاافتاده است مبنی بر اینکه آنها به نحوی منصفانه در این درآمد سهیم نیستند. شدت این مساله مربوط به شرایطی است که درجه فساد مالی در بدنه دولت بالا باشد. یکی از علل ظهور گرایش‌های پوپولیستی در بین سیاستمداران در این جوامع بهره‌برداری از همین باور و تلقی عمومی است. (مثلا به یاد آورید شعار دولت نهم مبنی بر آوردن پول نفت بر سر سفره مردم) در چنین فضایی مردم مبالغ دریافتی بابت یارانه نقدی را حق خود از منابع طبیعی دانسته و حتی در صورت عدم نیاز نیز حاضر به صرفنظر کردن از حقی نخواهند شد که برای خود متصورند.

۴- استدلال اصلی مقامات در دعوت مردم به انصراف این است که در صورت انصراف مردم می‌توان این منابع را صرف اقدامات توسعه‌ای و مولد کرد که به تقویت اقتصاد می‌انجامد؛ یا می‌توان آن را برای پرداخت بیشتر به دهک‌های پایین‌تر استفاده کرد. بدیهی است که ضعف سرمایه اجتماعی پذیرش مطلب مذکور را از سوی مردم در معرض تهدید قرار می‌دهد. ممکن است افراد از خود سوال کنند «چه تضمینی وجود دارد که منابع صرفه‌جویی‌شده از بابت انصراف من صرف اهداف موجه اجتماعی شود؟» سابقه بروز فسادهای اقتصادی به‌ویژه مرتبط با بدنه دولت باز هم در تشدید این تردید بسیار تعیین‌کننده است. تصور از بدنه دولت به‌عنوان بدنه‌ای فاسد (صرفنظر از قضاوت در باب درجه صحت انطباق این تلقی با واقعیت) موجب بروز این تصور در بین عموم می‌شود که در صورت عدم دریافت کمک دولت از سوی آنها، منابع حاصل از صرفه‌جویی صرف امور توسعه‌ای نشده بلکه در نهایت به جیب افراد یا گروه‌های خاص سرازیر می‌شود.

۵- عامل دیگر ضعفی است که همواره پیش‌روی الزام به رفتار اخلاقی در جامعه قرار دارد و آن این است که هر فرد تاثیرگذاری تصمیم خود بر جامعه را ناچیز و نزدیک به صفر می‌داند. این تلقی به‌ویژه در وضعیت ضعف سرمایه اجتماعی از برش بیشتری برخوردار است.

بر اساس مباحث فوق می‌توان نتیجه گرفت:

الف) موضوع سرمایه اجتماعی مقوله‌ای بسیار مهم در سلامت و بهینگی عملکرد یک نظام اقتصادی است.

ب) اصلاحات نهادی از جمله تقویت بدنه بوروکراتیک توسط دولت موضوعی نیست که بتوان آن را دور زد و از طریق راه‌های میانبر از مواجهه با آن گریخت. ضعف پایگاه‌های اطلاعاتی و فقدان نظام رتبه‌بندی صحیح از موقعیت اقتصادی شهروندان را نمی‌توان با توصیه و تمناهای اخلاقی علاج کرد.

ج) تکرار این درخواست از سوی مقامات دولتی مردم را بیش از پیش بر این باور استوار می‌کند که دولت توان رتبه‌بندی خانوارها را نداشته و چاره‌ای جز خواهش و درخواست از مردم ندارد. همچنین تکرار این درخواست و عدم اجابت آن از طرف مردم می‌تواند از حیث اثرگذاری بر سرمایه اجتماعی و حتی طرز تلقی مردم از خود تاثیرات مخرب بیشتری داشته باشد.

د) دولت می‌تواند به‌جای ارایه پیشنهاد مبنی بر انصراف همیشگی از دریافت یارانه نقدی، این پیشنهاد را برای دوره‌ای مشخص ارایه کند تا افراد در موقعیت انتخاب «یکبار برای همیشه» قرار نگیرند. این پیشنهاد می‌تواند در پایان مهلت تعیین‌شده مجددا تمدید و تکرار شود. باید افراد این فرصت را داشته باشند که از تصمیم خود بازگردند.

هـ) محل صرف منابع حاصله از انصراف مردمی نباید مبهم و کلی بلکه باید مشخص، ملموس، قابل‌رویت و قابل‌پذیرش و مقبول باشد.

تمام طلب‌های وصول‌نشده وزارت نفت

فارس: وزارت نفت علاوه بر طلب نزدیک به ۱۰۰میلیارددلاری پرداخت‌نشده بابت بهای نفت فروخته‌شده به کشورهای خارجی، طلب‌های پرداخت‌نشده داخلی کلانی نیز دارد که از جمله آنها می‌توان به بدهی دومیلیاردیورویی بابک زنجانی و بدهی شش‌میلیارددلاری پتروشیمی‌ها و ۱۰هزارمیلیاردتومانی پالایشگاه‌ها اشاره کرد. وزارت نفت ایران بابت نفت صادرشده از کشورهای مختلفی طلبکار است. بعضی منابع داخلی و خارجی میزان این مطالبات بلوکه‌شده را بالغ بر ۱۰۰میلیارددلار اعلام کرده‌اند. از جمله این مطالبات می‌توان به طلب ایران از شرکت‌های بزرگ نفتی اروپایی مانند شل و ساراس و امثال آنها اشاره کرد که بر اساس بعضی گزارش‌ها رقم آن به ۱۰میلیارددلار بالغ شده است. عجیب‌ترین مورد این مطالبات به آن بخش از مطالبات ایران از شرکت‌های اروپایی از جمله شرکت‌های یونانی بازمی‌گردد که ایران هیچ ضمانتنامه معتبری برای دریافت پول خود از آنها دریافت نکرده است و حتی پس از انقضای زمان ضمانت‌های قبلی به تحویل نفت به آنها ادامه داده است. اما فارغ از مطالبات خارجی، وزارت نفت مطالبات معوق و پرداخت‌نشده کلانی نیز در داخل کشور دارد. مشهورترین این مطالبات، بدهی بیش از دومیلیاردیورویی بابک زنجانی به وزارت نفت بابت فروش نفت‌خام است. ظاهرا با لورفتن زنجانی، این پول در حساب‌های بانک وی در خارج از کشور بلوکه شده است. بعضی مسوولان از جمله مسعود میرکاظمی، وزیر اسبق نفت و رییس کمیسیون انرژی می‌گویند زنجانی از ابتدا قصد نداشته است بخشی از پول نفتی را که دریافت کرده بپردازد. زنجانی خود مدعی است ۱۷میلیارددلار از پول بلوکه‌شده نفت ایران را به کشور بازگردانده است. اما همه مطالبات کلان وزارت نفت به افراد خلاصه نمی‌شود و شرکت‌های داخلی نیز بدهی‌های کلانی به وزارت نفت دارند که حاضر به پرداخت آن نیستند. در این‌باره، منصور معظمی، معاون برنامه‌ریزی وزیر نفت گفت: قیمت خوراک گاز پتروشیمی‌ها در مجلس ۱۳سنت تصویب شد که ما از اول سال ۹۳ آن را اجرایی خواهیم کرد و در قالب قرارداد تامین خوراک پول سوخت شرکت‌ها از آنها اخذ خواهد شد. او گفت: ما طلب‌های سنگینی از شرکت‌ها بابت بهای سوخت داریم که متاسفانه آن را پرداخت نکرده‌اند. ما نزدیک به شش‌میلیارددلار بابت بهای سوخت و خوراک از مجتمع‌های پتروشیمی طلبکار هستیم. معاون برنامه‌ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری وزارت نفت گفت: چیزی حدود ۱۰هزارمیلیاردتومان نیز بابت خوراک از پالایشگاه‌ها طلب داریم که پرداخت نشده است.

خبر

«فائو»: جهان در نیمه قرن حاضر با جنگ غذا روبه‌رو می‌شود

● **فارس:** سازمان فائو اعلام کرد جهان باید تا نیمه قرن حاضر شاهد افزایش ۶۰درصدی محصولات غذایی باشد در غیر این صورت به‌دلیل کمبود غذا، جنگ‌های داخلی در جهان روی خواهد داد.

ارسال مشروط گزارش رانت وزارت صنعت

● **مهر:** عضو کمیته بررسی قرارداد ۶۵۰میلیون یورویی وزارت صنعت، معدن و تجارت، از احتمال ارسال گزارش این کمیته به قوه‌قضاییه در صورت موافقت ریاست مجلس شورای اسلامی خبر داد. محمدحسین میرمحمدی اظهار کرد: در صورت موافقت ریاست مجلس شورای اسلامی، این گزارش بر اساس ماده ۲۳۶ آیین‌نامه داخلی در صحن قرائت شده و با تصویب نمایندگان به قوه‌قضاییه ارسال خواهد شد.

خبر ویژه

مدیرعامل «سایپا»:

سال آینده سال رونق تولید «سایپا» است

● **سایپانیوز:** مدیرعامل گروه خودروسازی سایپا از برنامه‌ریزی برای رشد تولید و گسترش سبد محصول در سال آینده خبر داد و گفت: برآوردهای ما نشان می‌دهد سال آینده برای گروه خودروسازی سایپا و صنعت خودرو با رونق کسب‌وکار همراه خواهد بود. مهندس مدنی در جریان مراسم «روز سایپا» گفت: سال آینده تولید محصول را در گروه به ۶۵۰هزار دستگاه خواهیم رساند و قصد داریم در زمینه صادرات نیز تیراژ خود را به ۵۰هزار دستگاه برسانیم. وی در بخش دیگری از اظهارات خود با اشاره به مباحث مربوط به صادرات محصول گفت: سایپا با یک بازار حدود ۴۰۰میلیون‌نفری متشکل از کشورهای همسایه و منطقه اطراف ایران روبه‌رو است و قصد دارد در سال‌های آینده با ورود خودروهای جدید در این حوزه فعالیت خود را افزایش داده و در سال ۱۴۰۴ میزان صادرات خود را به ۵۰۰هزار دستگاه برساند. در این مراسم از خودروهای جدید سایپا ۲۳۲، S۳۰۰ و ساندرو رونمایی شد.